

КИЇВСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО KYIVAN CHRISTIANITY

Том XXIV

Навчально-дослідна програма
«КИЇВСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО ТА УНІЙНА ТРАДИЦІЯ»

Український католицький університет
Гумантарний факультет
Центр релігійної культури
імені Ігоря Сковчиляса
Філософсько-богословський факультет

Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Кафедра української мови

Львівська національна наукова бібліотека
імені Василя Стефаника НАН України

З благословення

Глави Української Греко-Католицької Церкви
Блаженнішого Святослава Шевчука

Видання здійснюється
у рамках публічного проекту
«Соборна Україна та Київська традиція»
за жертовної підтримки
українських меценатів

**Богословський трактат
Кирила Транквіліона Ставровецького
«ЗЕРЦАЛО БОГОСЛОВІЇ»
(Почаїв 1618):**

*Факсимільне видання,
транслітерація тексту
і наукове дослідження*

За редакцією
Віктора Мойсієнка

Упорядкування:
*Катерина Бугайчук, Віктор Мойсієнко,
Валентина Титаренко*

Автори статей:
*Йоанна Гетка, Марія Кольбух, Віктор Мойсієнко,
Галина Наєнко, Тарас Шманько*

ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Львів 2021

УДК 27-1"16":167.4]:811.161.2'42

Б 746

Наукові редактори: доктор істор. наук *Ігор Сkochиляс*,
кандидат істор. наук *Андрій Ясіновський*

Рецензенти: доктор філол. наук *Оксана Ніка*, канд. філол. наук *Дарія Сироїд*

Рекомендовано до друку рішенням Вчених рад

Гуманітарного факультету Українського католицького університету

(протокол № 2 від 30 квітня 2020 р.)

Житомирського державного університету імені Івана Франка

(протокол № 6 від 29 травня 2020 р.)

Б 746 *Богословський трактат Кирила Транквіліона Ставровецького «Зерцало богословії» (Почаїв 1618):* Факсимільне видання, транслітерація тексту і наукове дослідження / відпов. ред. В. Мойсієнко. Львів: Видавництво УКУ 2021. – 616 с. (Серія «Київське християнство», т. 24).

ISBN 978-617-7608-39-3

Книга «Зерцало богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького (Почаїв 1618) є першим в Україні виданням пам'ятки богословської думки й української мови. У книзі міститься присвята волинському чашнику Леонтієві Дривинському, передмова до читальників та оригінальний виклад фундаментальних постулатів християнської віри отця Київської Церкви початку XVII ст. Пам'ятку надруковано тогочасною староукраїнською літературною мовою.

У пропонованому виданні представлено факсимільне видання, метаграфований текст, наукові дослідження пам'ятки, покажчик слів і словоформ.

Для науковців-мовознавців, богословів, літературознавців, філософів, викладачів закладів вищої освіти та студентів.

Б 746 *Theological Treatise “Mirror of Theology” by Kyrylo Tranquillion Stavrovetskyi (Pochayiv 1618):* Facsimile edition, transliteration of the text, and research / edited by V. Moisiyenko. Lviv: UCU Press 2021. – 616 p. (“Kyivan Christianity” Series, Vol. 24).

ISBN 978-617-7608-42-3

The book “Mirror of Theology” by Kyrylo Tranquillion Stavrovetskyi (Pochayiv 1618) is the first critical edition of a monument of theological thought and Ukrainian language. The book contains a dedication to Volhynian government official [chashnyk] Leontii Dryvynskyi, a preface to the readers and an original exposition of the fundamental postulates of the Christian faith of an early 17th century Kyivan Church father. The monument was published in Middle Ukrainian literary language of the period.

This edition includes a facsimile copy, a transcribed text, its scholarly study, and an index of words and forms.

For linguists, theologians, literary scholars, philosophers, university professors and students.

© В. М. Мойсієнко, лінгвістичне дослідження, метаграфування тексту, укладання словопоказчика, 2021.

© В. М. Титаренко, метаграфування тексту, укладання словопоказчика, 2021.

© К. В. Бугайчук, комп'ютерний набір, метаграфування тексту, укладання словопоказчика, 2021.

© Й. Гетка, М. Кольбух, В. Мойсієнко, Г. Наєнко, Т. Шманько, статті, 2021.

© Видавництво УКУ, макет, 2021.

ISBN 978-617-7608-39-3

СІА КНИГА ІМЕНЕМЪ

ЗЕРЦАЛО БОГОСЛОВІИ І ВЪ
БРАННА ШАНОВНИХЪ ЛЮДИ
БІГОСЛОВНИХЪ

Рукъ писанъ свѣдѣна
свѣдѣна Кирила Транквіліона
и протрѣдника гласа свѣдѣ
свѣдѣна крестомъ ина
каждомъ выдѣкована

Б монастырь почѣевскомъ
и напечатано въ мѣсто
Шановнаго фрунза

Рокъ 1618 ХІІІ
Мѣца Марта 15 ДНА

Ex Libris

Титульна сторінка видання книги «Зерцало богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького, 1618 р.

ЗМІСТ

Вступне слово.....	9
Факсимільна копія видання Кирило Ставровецький «Зерцало богословії» (Почаїв 1618 р.).....	11
Транслітерований текст видання Кирило Ставровецький «Зерцало богословії» (Почаїв 1618 р.).....	241

НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАМ'ЯТКИ

<i>Марія Кольбук</i> Джерельні матеріали до біографії Кирила Транквіліона Ставровецького (спроба нової інтерпретації)	413
<i>Тарас Шманько</i> Що відображає <i>Зерцало</i> Транквіліона?.....	427
<i>Віктор Мойсієнко</i> «Зерцало богословії» Кирила Ставровецького як пам'ятка української писемно-літературної мови початку XVII століття.....	455
<i>Галина Наєнко</i> Наукова картина світу за творами Кирила Транквіліона Ставровецького	485
<i>Йоанна Гетка</i> Продовження чи профанація? Адаптація «Зерцала богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького в друкарні почаївських василіян у XVIII ст. в контексті творення української культурної ідентичності.....	498
Показчик слів та словоформ.....	529

ДО ЧИТЕЛНИКА ПРЕДМОВА НАЛЕЖИТ

Наймил'шій и ласкавышій читателю,
 въ<->пѣрвыхъ<-> познай творьца своего ꙗко
 ѣсть дивный и великій; ѿ дивного съ<->
 творѣна єго, невидимаа бовѣмъ
 сила єго, и бжтво ѿ почат'кѣ свѣта
 през' створѣна познаваѣтса. прѣто оумѣи ємоу.
 за таковыи добродѣйства єго, великии и невymo<->
 ныи<-> которихъ оучинивъ дѣла тѣбе, за то подако<->
 вана и низ'кій поклонъ ѿдавати, и достойноу
 хвалоу оусты твоими роз'множати.
 По<->вторе<-> познай самого себе<-> ꙗко єсте такъ див<->
 ное и розоумное створѣна, к'шталтом' и образѣ
 бжнимъ, свѣтлостю роздмноу, и несмртел'но<->
 стю почтен'ный ѿ Бга; и межѣ аглы в товариствѣ
 посажоныи.

к рѣ а

По<->трѣте<-> ꙗко такъ великии и дивныи рѣчи оувѣ свѣ
 той видомый, с таковымъ достат'комъ, з'го<->
 товаль тебѣ на меш'кана, тил'ко дѣла єдиноу
 тѣла видимого. А цѣ ж помыслишь и роздмѣ<->
 ꙗковыи добра непонатыи, невидимыи зготова
 тебѣ пред' заложѣнам' видимого мѣра. ѡбовѣ
 ѡныхъ роскошій и джбрь прагнѣть видѣти аглове

[8]

и въ видимѣ мѣрѣ поставиль та на всѣми црѣмъ
 и властелемъ.

Прѣто с пильностью стережи своѣи славы и чѣсти,
 абысь ей не з'губивъ, за сладость малюу грѣха,
 и абысь не ѡпавъ ѡной ѡчизны нѣного Сїона, и не
 полѣчонъ быв межѣ ѡбывателѣ темного Вавлѣона<->
 идеже дѣволъ цртвѣеть.

Вѣдай и то<-> ласкавы чител'никѣ<-> дѣла чѣго покладало
 в той книзѣ прѣсты ꙗзыкѣ и словѣн'скій; а не все
 по<->прѣств. Та причина єсть<-> по<->словѣн'скѣ са клѣли